

ea hora duo spiritus nequam velut in puteum horrendæ profunditatis eum præcipitare parassent, unde territus ita contremuit: sed beato Petro accurrente ereptus, nihil sensit deinceps læsionis.

38. Longum esset cuncta narrare, quæ super his qui ex hac vita discesserant, et eorum felicitate, seu etiam necessitate, divina ei gratia revelare ab ipsis initiis consuevit. Unum tamen ex eis fuit, quod ob fratrum commotionem aliquoties etiam ipse Pater commemorare solebat. Frater quidam bonæ conversationis, et minus compatiens quam deberet, in monasterio defunctus est. Post paucos autem dies Viro Dei apparuit vultu lugubri et habitu miserabili, significans non ad votum sibi cuncta succedere. Interrogatus autem ab eo quid sibi esset, quatuor dilaceratis sese traditum querebatur. Ad quod verbum continuo impulsus est, et quasi præcipitanter expulsus a facie Viri Dei. Qui gravius ingemiscens, post tergum ejus clamavit: « Præcipio, inquit, tibi in nomine Domini, ut qualiter tecum agatur in proximo mihi iterum innotescas. » Et conversus ad orationem pro eo, et oblationem hostiæ **1251** salutaris, aliquos etiam fratrum, quorum ampliorem noverat sanctitatem, eidem subvenire monebat. Nec vero destitit, donec, sicut præceperat, per aliam revelationem cognita ejus liberatione meruit consolari.

CAPUT XIII.

De Bernardi morbo, et raptu ante tribunal Dei, ac morbi curatione.

39. Infirmabatur aliquando ipse Vir Dei, et velut rivulus quidam phlegmatis incessanter ab ejus ore confluebat: unde exhausto corpore usquequaque deficiens, paulo minus ad extrema devenit. Convenerunt itaque filii et amici ejus velut ad exsequias tanti Patris. Cumque extremum jam trahere spiritum videretur, in excessu mentis ante tribunal Domini sibi visus est præsentari. Adfuit et satan ex adverso improbis eum accusationibus pulsans. Ubi vero ille omnia fuerat prosecutus, et Viro Dei pro sua fuit parte dicendum; nihil territus aut turbatus, ait: « Fateor, non sum dignus ego, nec propriis possum meritis regnum obtinere cœlorum. Cæterum duplici jure illud obtinens Dominus meus, hæreditate scilicet Patris et merito passionis, altero ipse contentus, alterum mihi donat; ex cujus dono jure illud mihi vindicans non confundor. » In hoc verbo confusus inimicus, conventus ille solutus, et Homo Dei in se reversus est. Cumque ex hoc magis dissolutionem sui corporis imminere speraret, visio altera longe dissimilis est secuta. Siquidem velut in littore quodam positus, videbatur sibi navem, quæ se transveheret, expectare. Cumque applicuisset navis ad litus, festinabat ingredi, et illa cedens impingebat in aquam. Usque tertio ita faciens, tandem relicto eo navis ibat, et non revertebatur. Intellexit autem protinus necdum tempus suæ migrationis adesse. Adhuc tamen crescebat dolor, eo utique magis molestus, quominus jam eum spes imminens

A exitus solabatur. Contigit autem advesperascente jam die, ut cæteris fratribus, juxta consuetudinem accedentibus ad lectionem collationum, solus Abbas cum duobus fratribus sibi assistentibus remaneret in diversorio in quo jacebat. Cumque vehementius affligeretur, et supra vires dolor excresceret, advocans alterum e duobus, jubet citius oratum ire. Excusantem denique et dicentem, « Non sum ego talis orator; » obedientiæ auctoritate compellit. Itum est, et oratum ad altaria, quæ in eadem basilica erant tria: primum, in honore beatæ Dei Genitricis; duo circumposita, in honore beati Laurentii martyris, et beati Benedicti abbatis. Eadem igitur hora adfuit Viro Dei prædicta beata Virgo, duobus illis stipata ministris, beato scilicet Laurentio et beato Benedicto. Aderant autem in ea serenitate et suavitate quæ eos decebat, et tam manifeste, ut ex ipso introitu cellulæ personas quoque discerneret singulorum: imponentesque ei manus, et loca doloris atactu piissimo lenientes, omnem protinus ægritudinem depulerunt. Siccatum est enim illic phlegmatis rivus, et dolor omnis abscessit.

CAPUT XIV.

De quotidiano ejus exercitio, eximisque virtutibus, ac de modo concionandi.

40. Minus quidem jam stare poterat, sed erat sedens pene jugiter, et rarissime movebatur; quoties subtrahere se negotiis poterat, aut orans, aut legens, aut scribens, aut insistens doctrinæ, et fratrum ædificationi, aut in sacra meditatione persistens in quo nimirum studio spirituali gratiam obtinuerat singularem: ut non tedium in illo, non difficultatem aliquam sustineret, libere secum habitans et deambulans in latitudine cordis sui, et ibidem exhibens Christo (ut monere alios ipse solebat) cœnaculum grande stratum. Frequenter tamen, licet sic affectus, divino urgente metu, vel charitatis compellente spiritu, studium hoc lucris uberioribus postponebat, doctus quærere non quod sibi erat utile, sed quod multis. Desideraverat autem ab initio omni modo subtrahere se negotiis, et nusquam egredi, sed in monasterio residere. **1252** Quod et postmodum ex defectu corporis occasionem se reputans invenisse opportunam, aliquando statuit et aliquandiu tenuit, donec illum exire coegit necessitas gravis Ecclesiæ Dei et summi Pontificis, atque omnium abbatum sui Ordinis jussio, quibus per omnia tanquam patribus deferebat. Ex quorum etiam mandato, novissimis quidem annis, præter cucullam et tunicam, laneo panno in modum chlamydis decurtatæ, et pileo simili utebatur; inter tantos languores corporis et labores nullis unquam uti pellibus acquiescens.

41 In vestibus ei paupertas semper placuit, sordes nunquam. Nimirum animi fore indices aiebat, aut negligentis, aut inaniter apud se gloriantis, aut gloriolam affectantis humanam. Incensus ejus et habitus omnis modestus et disciplinatus, præferens humilitatem, redolens pietatem, exhibens gratiam.

exigens reverentiam, solo visu lætificans et ædificans intuentes. De risu frequenter auditum est ex ore illius, dum cachinnos religiosorum hominum miraretur, non meminisse se a primis annis suæ conversionis aliquando sic risisse, ut non potius ad ridendum, quam ad reprimendum sibi vim facere oporteret. De otiositate verborum vel nugis cautus erat artificiose observare, quod ad papam Eugenium scribens, de sui cordis plenitudine eructavit. « Nugæ si incidant interdum, inquit, ferendæ fortassis, referendæ nunquam. Prorumpendum sane in serium quid, quod non modo utiliter, sed et libenter audiant, et supersedeant otiosis: interveniendum caute et prudenter nungacitati. » Tanto studio fugisse nugas, quanto odio persecutus sit detractiones, facile potest adverti.

42. Quam vero invitus, et non ex cordis amaritudine verbum proferret amarum ex eo maxime animadvertebatur, quod perfacile ejusmodi impetum cohibebat. Siquidem mirabatur quorundam improbitatem et duritiam hominum, quos aliquando forte turbatos excusationem quamlibet rationabilem, satisfactionem quamlibet humilem admittere gravat, quod ipsa suæ turbationis passio sic eos delectet, ut oderint omne remedium, et omnimodis satagant. ne semel orta commotio sedari valeat et sanari. Increpatione rarius utebatur, monitis potius et obsecrationibus agens. Et quidem in libertate spiritus excellenter enituit, cum humilitate et mansuetudine tamen; ut quodam modo videretur et vereri neminem, et omnem hominem revereri. Quam vero placibilem et persuasibilem, quamque eruditam linguam dederit ei Deus, ut sciret quem et quando deberet proferre sermonem; quibus videlicet consolatio vel obsecratio, quibus exhortatio congrueret: nosse poterunt aliquatenus qui ipsius legerint scripta etsi longe minus ab eis qui verba ejus sæpius audierunt. Vocem in invalido corpore validam satis intelligibilemque ei contulerat, qui in opus prædicationis segregaverat illum ex utero matris suæ. Sermo ei, quoties opportuna inveniebatur occasio, ad quascumque personas de ædificatione animarum, prout tamen singulorum intelligentiam, mores et studia noverat, quibusque congruens auditoribus erat. Sic rusticanis plebibus loquebatur, ac si semper in rure nutritus: sic cæteris quibusque generibus hominum, velut si omnem vestigandis eorum operibus operam impendisset. Litteratus apud eruditos, apud simplices simplex, apud spirituales viros perfectionis et sapientiæ affluens documentis omnibus se coaptabat, omnes cupiens lucrifacere Christo. Inde erat quod Germanicis etiam populis loquens, miro audiebatur affectu; et ex sermone ejus, quem intelligere, utpote alterius linguæ homines, non valebant, magis quam expertissimi cujuslibet post eum loquentis interpretis intellecta locutione ædificari illorum devotio videbatur, et verborum ejus magis sentire virtutem. Cujus rei certa probatio tuncio pectorum

erat et effusio lacrymarum. Tantam enim gratiam virtus ei divina contulerat, ut licet abjectus esse elegisset in domo Dei, uberius tamen fructificaret, quam plures alii in sublime porrecti, et lucens amplius illustrare: Ecclesiam velut de sub modio suæ humilitatis, quam multi super candelabrum constituti. Quoties eum necessitas aliqua foras monasterium trahebat, seminabat super omnes aquas, **1253** publice et privatim annuntians verbum Dei. Quod tamen ipsum ex mandato summi Pontificis actitabat, ad nutum quoque præsulum cæterorum, ubicumque eorum aliquem contigisset adesse, in omnibus eo magis sacerdotibus deferens, quo plenius intellexerat, quæ ministris Christi reverentiâ deberetur. Innata enim erat ei a puero verecundia, quæ et in eo usque ad diem perseveravit extremum. Inde erat, quod licet esset magnus et excelsus in verbo gloriæ, nunquam tamen, sicut sæpe testatus est, in quamlibet humili cœtu sine metu et reverentia verbum fecit, tacere potius desiderans, nisi aut obedientia, aut conscientiæ propriæ stimulis urgeretur cum timore Dei et charitate fraterna.

CAPUT XV.

De ejus fama sanctitatis, Claræ-Vallis incrementis et fratrum suorum cura et amore.

43. Cumque dilectus Deo et hominibus Bernardus in illa valle sua, et vicinis civitatibus et regionibus, multis et magnis floreret virtutibus et miraculis, cœpit magis ac magis in oculis omnium mirabilis et venerabilis apparere. Postmodum vero feliciter in eo proficiente et usu sanctæ prædicationis, et exemplo conversationis, rete verbi Dei in manipulatoris Dei tam copiosas piscium rationalium multitudines cœpit concludere, ut de singulis ejus capturis navicula domus illius impleri posse videretur. Unde factum est, ut in brevi, majori miraculo præ omnibus, quæ in hac vita gessit miraculis, per unum hominem languidum, cooperante gratia Dei obscura usque ad illud tempus illa vallis, re et nomine Clara-Vallis efficeretur. Jam vero ad eandem claritatem confluyente quotidie diversarum regionum et ordinum multitudine copiosa, de locis augustioribus vallis illius, domus claustralis habitationis non sine divinis quibusdam revelationibus translatae spatiosorem et planiorem locum inhabitantibus præbent. Jam domus Ordinis illius filia, et filia filiarum domus ipsius, citra ultraque Alpes et maria deserta plurima impleverunt, quotidie confluentibus quibus locus erat quærendus. Siquidem petebantur undique fratres, et mittebantur ab eo; cum beatos se æstimarent reges gentium et præsules Ecclesiarum, civitates et regiones, quæcunque de domo illa et disciplina Viri Dei meruissent contubernium aliquod adipisci. Nam usque ad barbaras nationes, in quibus naturalis feritas naturam quodammodo exiit humanam, Religio hæc per eum profecta est, ubi per eam bestiarum silvæ homines fiunt, et cum hominibus assuetæ conversari, discunt a finibus terræ cantare Domino canticum novum: Cooperante

liquidem gratia Spiritus sancti, quocumque ibat, A plenus redibat, et sua eum plenitudo comitabatur; et aliis abeuntibus, aliis succedentibus in locum ipsorum, nunquam in diebus ejus sanctæ illius congregationis plenitudo minuebatur.

44. Nec tamen dimittebat suos, quos a se trans-
mittebat: sed ubicunque essent, ipse semper pa-
terna sollicitudine erat cum eis. Ad eum enim quo-
tidie seu læta, seu tristia filiorum suorum revertē-
bantur. Sæpe etiam sine omni relatione carnis et
sanguinis ei divinitus innotescebat, quid circa ali-
quos eorum longe a se distantes ageretur; si quid
eis providendum, si quid in eis emendandum fuis-
set, tentationes quoque et excessus eorum, in-
firmitates et obitus, et diversarum tribulationum
incursus. Nam et pro absentium fratrum certis ne-
cessitatibus, presentibus circa se fratribus sæpe
orationem indixit: nonnunquam etiam morientes
in locis aliis ad ipsum per visionem accessisse no-
scentur, benedictionem ejus et licentiam postulan-
tes, nimirum agente hoc et obedientia missorum,
et charitate mittentis. Aderat aliquando coram ipso
monachus quidam Fusniacensis, continuo ad suos
rediturus. Cumque accepto responso super his pro-
quibus venerat, jam ab eo egrederetur: in spiritu
et virtute Eliæ revocans eum Propheta Dei, et no-
mine fratris cujusdam de domo illa præmisso, de
occulis quibusdam, audientibus nonnullis, manda-
vit illi ut ea corrigeret; sin autem, judicium super
se Dei in **1254** proxime expectaret. Stupfactus
ille cui loquebatur, quis hoc ei dixerit, inquisivit.
« Quisquis, » inquit, « dixerit mihi, tu vade, et dic
quæ ego dico tibi; ne, si dissimularis, te quoque
involvat par poena peccati. » Guido frater hominis
Dei, major natu inter fratres suos, cujus gravitatis
et veritatis fuerit vir, omnes noverunt qui eum no-
verunt. Hic aliquando cum de hujuscemodi viris re-
ligiosis loqueretur, licet suo more et solito studio
fraternas virtutes deprimeret, tandem cum eis, in-
ter quos tunc sermocinabatur, nollet esse molestus:
« Quæ, inquit, nescio non dico vobis; sed unum
scio et expertus sum, multa ei divinitus in oratio-
ne revelari. »

CAPUT XVI.

*De rebus gestis in accessu ad sanctum Hugonem
et Cartusienses, ac Stephani de Vitreio facta con-
versione.*

45. Cum jam Dei famulus annos aliquot in Clara-
Valle peregrisset, subiit animum ejus, ut sanctum
Hugonem Gratianopolitanum episcopum, et Cartu-
sienses fratres devotionis gratia visitaret. Quem
prædictus sanctus episcopus tam grater et tam
reverenter suscepit, divinam intelligens in ejusdem
hospitis sui visitatione præsentiam, ut prostratus
solo tenus adoraret. Videns autem Servus Christi
episcopum ætate grandævum, celebrem opinionem,
sanctitate conspicuum, coram se proclidentem, ex-
pavit vehementer. Ipse quoque corruens ante eum,
ita demum susceptus in osculo pacis humilitatem

suam tanti viri veneratione confusam non sine gra-
vi gemitu causabatur. In cujus pectore singularem
obtinuit ex eo tempore locum, ut fierent deinceps
duo illi filii splendoris cor unum et anima una, et
se invicem fruerentur in Christo, Cartusiæ quoque
a viro reverendissimo Guigone Priore venerabili, et
a cæteris fratribus eodem effectum et veneratione sus-
ceptus est servus Christi, exsultantibus illis in
gaudio, quia qualem eum per epistolam prius no-
verant, talem invenerunt et præsentem. Cæterum
cum in reliquis omnibus edificarentur, unum fuit
quod prædicium Priorem Cartusiensem aliquatenus
movit; stramentum videlicet animalis, cui idem Vir
venerabilis insidebat, minus præferens paupertatem.
Nec silentio pressit æmulator virtutis quod mente
concepit: sed locutus uni e fratribus ejus aliquan-
tulum se moveri confessus est et mirari. Cumque
ille ad Patrem sanctum quod audierat retulisset;
non minus ipse miratus, quale illud esset stramen-
tum quærebat, eo quod a Clara Valle pergens usque
Cartusiam, nunquam illud attendisset, et usque in
horam illam quale esset omnino nesciret. Neque
enim suum erat animal illud, sed a quodam mona-
cho Cluniacensi commodatum, et erat sicut sternere
sibi ille solebat. Quod verbum audiens Prior, in
eo potissimum mirabatur, quod sic ille Dei famulus
Abbas foris oculos circumcidisset, intus animum
occupasset, ut quod ipse primo offenderat visu,
hoc ille tanti itineris spatio non advertisset. Juxta
lacum etiam Lausanensem totius diei itinere per-
gens, penitus non attendit, aut se videre non vidit.
Cum enim vespere facto de eodem lacu socii collo-
querentur, interrogabat eos, ubi lacus ille esset, et
mirati sunt universi.

46. Cum Abbas sanctus memorati gratia Gui-
lelmi episcopi Catalaunum frequentaret, rediens ali-
quando traxit secum multitudinem nobilium et litte-
ratorum clericorum et laicorum. Quibus in domo
hospitum demorantibus, dum novellas plantationes
coelestibus rigaret illuquii, supervenit portarius
monachus, nuntians Stephano de Vitreio magi-
strum eorum adesse ad renuntiandum sæculo, et
cum eis manendum. Quis alius de talis viri adventu
non exsultasset? præsertim cum vallis illa hujusce-
modi frumento non multum adhuc abundaret. Ipse
vero revelante sibi Spiritu sancto insidias spiritua-
lis nequitiæ tacitus aliquantulum ingemiscens, eru-
pit in vocem, mirantibus universis: « Malignus,
ait, spiritus huc eum adduxit, solus venit, solus
revertetur. » Obstupere omnes, qui prius audito
ejus adventu non se poterant capere pro lætitia.
Verumtamen ne pusillos adhuc filios scandalizaret,
suscepit hominem et de perseverantia, aliisque
virtutum **1255** studiis studiose commonuit: et
sciens et prævidens omnia promittentem nihil actu-
rum, cum perseveraturis in cellam Novitiorum pro-
bandum intromisit. Vidit postea idem Stephanus
(sicut confessus est), cum in cella Novitiorum de-
moraretur, maurulum quemdam puerum, ab ora-

torio se extrahentem. Ubi novem ferme mensibus
degens, novissime tamen defecit; et ut de eo prædic-
tum fuerat, sicut solus venerat, sic solus recessit.

CAPUT XVII.

De mira Bernardi apud omnes auctoritate et fama.

47. Ut ergo ad hunc Dei hominem Abbatem ser-
mo recurrat, tot et tanta, sunt facta per eum mira-
cula, ut si quis omnia velit aut verbo pronuntiare
aut scripto, vel incredulitatem incredulis, fasti-
diosos possit generare fastidium. In omnibus autem
verbis et operibus suis quam purus ei fuerit oculus
intentionis, manifeste denuntiabat corpus lucidæ
ejus operationis. Cum enim mundi hujus fugerit
semper honorem, omnium honorum non effugit
auctoritatem. Cujus enim aliquando voluntati sic de-
tulit, cujus consilio sic se humiliavit omnis potestas,
tam sæcularis quam ecclesiasticæ dignitatis? Reges
superbi, principes et tyranni, milites et raptores sic
eum timebant et reverebantur, ut videatur in eis im-
pletum quod in Evangelio legitur: *Ecce, inquit Do-
minus discipulis suis, dedi vobis potestatem calcandi
super serpentes et scorpiones, et super omnem virtu-
tem inimici (Luc., x, 19)*. Porro inter spirituales et
ubi spiritualia spiritualiter examinabantur, longe
ei alia auctoritas erat. Loquente enim eo seu tra-
ctante, sensibus ejus humiliter vel intelligentiis sub-
mittebant cæteri sensus et intelligentias suas. In hu-
jus pectore Viri Dei pari fœdere puritas suavitasque
considerant, satis quidem utraque mirabilis, sed
mirabilior utriusque complexus. Inde est quod et
puritatem in eo suavitas amabilem faciebat, et sua-
vitatem puritas acceptabilem; ut difficile fuerit æsti-
mare, gratiæ an reverentiæ amplius obtineret. Quis
enim tam rigidæ conversationis, qui Bernardum
Claræ-Vallensem non revereret abbatem? quis
tam dissolutæ, qui non erga eundem dulciter affice-
retur? Dulcissimis siquidem affectibus plenum pec-
tus ipse gerebat; alios tamen arguens libere, quoties
opus erat, in spiritu lenitatis. Humanissimus erat
in affectione, magis tamen fortis in fide: et ut hinc
breve proferatur exemplum, sicut ipse quoque testatur,
germani sui Girardi et amici tam necessarij,
siccis oculis celebravit exsequias, siccis oculis cor-
pus ejus tradidit sepulturæ, ne affectus fidem vincere
videretur. Talem autem illum uberius perinde fru-
ctificaturum manus divina formaverat, ut austerita-
tem suavitas morum tolleret, auctoritatem sanctitas
conservaret. Cui enim vel tanta benignitas esset one-
ri, vel tanta bonitas non esset honori?

48. Difficile omnino videtur ex historiis aliquibus
invenire hominem unum conversantem adhuc cum
hominibus in universa terra, tam celebre et amabile
obtinuisse nomen a solis ortu et occasu, ab aquilo-
ne et mari. Ut enim illas memoremus provincias,
ex quibus monumenta certiora superesse noscuntur,
et in ecclesia Orientali, et apud soles occidentis Hiber-
norum, et a meridie in remotis finibus Hispaniarum,
et ab aquilone in insulis quæ procul sunt Daciæ Sue-
ciæque, celeberrima ejus opinio fuit. Crebras undi-

que recipiebat epistolas, et reddebat. Undique il li-
xenia mittebantur, undique ejus benedictio peteba-
tur. Unde non incongruum aliquid episcopus ille
usurpasse videtur, qui post sacrum ejus obitum,
dum fratres consolaretur, inter cætera quoque vera-
citer in ipsius prosecutus est laudem quia in omnem
terram exivit sonus ejus, et in fines orbis terræ ver-
ba illius. Vincebat tamen sublimitatem nominis hu-
militas cordis. Denique, sicut sæpius fatebatur, in-
ter summos quosque honores et favores populorum
vel sublimium personarum, alterum sibi mutuatus
hominem videbatur, seque reputabat absentem, ve-
lut quoddam somnium suspicatus. Ubi vero simpli-
ciores ei fratres, ut assolet, familiariter loqueban-
tur, amica ejus humilitate fruentes, ibi se invenisse
1256 gaudebat, et in propriam rediisse perso-
nam. Et cum tanta Virum hunc sanctum apud
Deum et homines commendarent sacrarum insignia
virtutum, testimonia circumvallarent sanctitatis,
charismata sancti Spiritus illustrarent; charitas,
quæ totum eum possidebat, patiens et benigna, sa-
pientia vincebat malitiam, patientia impatientiam,
superbiam humilitate.

CAPUT XVIII.

Ejus auctoritate Innocentius papa suscipitur.

49. Laborabat ea tempestate sub schismate Petri
Leonis Romana Ecclesia. Eapropter convocato
Stampis colloquio (an. 1130), Abbas sanctus spe-
cialiter ab ipso Francorum rege, et præcipuis qui-
busque pontificibus accersitus, sicut postea fateba-
tur, non mediocriter pavidus et tremebundus adve-
nit, periculum quippe et pondus negotii non igno-
rans. In itinere tamen consolatus est eum Deus,
ostendens ei in visu noctis Ecclesiam magnam con-
corditer in Dei laudibus concinentem: unde spera-
vit pacem sine dubio proventuram. Ubi vero ad lo-
cum ventum est, celebrato prius jejunio, et precibus
ad eum fuis, cum de eodem verbo tractaturi Rex
et episcopi cum principibus consedisent, unum om-
nium consilium fuit, una sententia, ut negotium
Dei, Dei Famulo imponeretur, et ex ore ejus causa
tota penderet. Quod ille timens licet ac tremens,
monitis tamen virorum fidelium acquiescens, sus-
cepit; et diligenter prosecutus electiones ordinem,
electorum merita, vitam et famam prioris electi,
aperuit os suum, et Spiritus sanctus implevit illud.
Unus ergo omnium ore locutus, suscipiendum ab
omnibus summum pontificem Innocentium nomina-
vit, et ratum esse omnes pariter acclamaverunt. Et
decantatis ex more laudibus Deo, obedientiam dein-
ceps polliciti, electioni Innocentii omnes pariter
subscripserunt.

50. Interea idem dominus Papa multis in Pisis et
Tuscia, et in aliis provinciis salubriter et potestative
dispositis, valediciens Pisanis et gratias agens, in
Provinciam navigio delapsus est. Et Burgundiam
transiens, Aurelianum Franciæ urbem pervenit, ubi
occurrentibus episcopis a rege piissimo Francorum
Ludovico alacriter et honorifice susceptus est. Indo-

Carnotum deducitur : ibi gloriosus rex Anglorum Henricus ei cum maximo episcoporum et procerum comitatu a venerabili Abbate Claræ-Vallensi adductus occurrit; quem etiam Papam potenti ejusdem abbatis admonitione persuasus in patrem suum et pastorem suscepit. Reversis interim de Germania domini Papæ legatis, tam episcoporum quam regis Lotharii consensum et litteras deferentibus, postmodum apud Leodium eidem Romanorum regi occurrit. In omnibus his dominus Papa abbatem sanctum a se separari non patiebatur, qui ubique opera pietatis exercens, oppressis patrocinia exhibebat. Itaque papa Innocentius a Rege honorifice susceptus est, sed velociter obnubilata est illa serenitas. Siquidem importune idem rex institit, tempus habere se reputans opportunum, episcoporum sibi editum investituram, quas ab ejusdem prædecessore imperatore Henrico per maximos quidem labores et multa pericula Romana Ecclesia vindicarat. Nec consilium suppetebat, expavescentibus Romanis Regis potentiam, donec murum se opposuit Abbas sanctus. Audacter enim resistens Regi, verbum malignum mira libertate redarguit, mira auctoritate compescuit. Unde dominus Papa reversus, nec longas in Galliis faciens moras, præfato regi postea Romanam occurrit, et ab eo in Lateranense palatium deductus est. Relicto igitur Romæ Innocentio, alias, Imperator digreditur. Intelligens vero Innocentius Romæ sibi infructuosam eo tempore moram, rursus Pisas revertitur, ibique aggregatis totius occidentis episcopis, aliisque viris religiosis, magnæ gloriæ synodus celebratur. Adfuit per omnia consilii et definitionibus Abbas sanctus, eique reverentia ab omnibus impendebatur.

1257 CAPUT XIX.

De Mediolanensium reconciliatione, et miraculis ab ipso patrat.

51. Soluto concilio ad reconciliandos Mediolanenses dominus Papa Virum Dei, quem multis supplicationibus expetierat, a latere suo direxit (an. 1134), qui schisma per Anselmum in eadem urbe factum ablueret, et ad unitatem Ecclesiæ devios revocaret. Transcens itaque Apennino, ubi audierunt Mediolanenses Abbatem desideratum suis finibus propinquare, longe a civitate miliaribus septem omnis populus obviat: nobiles, ignobiles, equites, pedites, mediocres, pauperes, quasi de civitate migrarent, proprios lares deserunt, et distinctis agminibus incredibili devotione et reverentia Virum Dei suscipiunt. Omnes illius pariter delectabantur aspectu, felices se præ aliis judicantes, qui ejus possent frui auditu. Deosculabantur etiam pedes illius, licet hoc ille moleste acciperet; sed nulla poterat pronos et devotos ratione compescere, nulla interdictione repellere. Et cum tractatam esset in publico de negotio propterea quod Vir Dei advenerat, oblita fortitudinis suæ civitas, omniique ferocitate deposita, obedientiæ se Abbatis substravit.

52. Patatis igitur omnibus, reconciliata Ecclesia,

firmatis inter plebes concordie pactionibus, alia cæperunt ei nasci negotia. Insanienti quippe diabolo, et in quibusdam obsessis debacchanti, oppositum est Christi vexillum; et increpante Viro Dei, de possessis atriis, superveniente eminentiore virtute, territa et tremebunda diffugere dæmonia. Inter eos igitur qui vexabantur, mulier grandæva, civis Mediolanensis, et honorata quondam matrona, usque ad ecclesiam beati Ambrosii, post beatum Virum a multis tracta est. In cujus pectore pluribus annis diabolus sederat, et jamjam ita suffocaverat eam, ut visu et auditu et verbo privata, fremdens dentibus, et linguam protendens, monstrum, non femina videretur. Sordida ei facies, vultus terribilis, flatus fetidus, inhabitatoris satanæ colluvia testabantur. Hanc cum aspexisset Vir Dei, novit inhaerentem ei et inviscatum diabolum, nec facile egressurum de domo, quam tanto possederat tempore. Conversus igitur ad populum, cujus innumera aderat multitudo, orare jubet attentius, et clericis et monachis secum juxta consistentibus, mulierem ibidem jubet constitui et teneri. Illa vero reluctans et vi diabolica non naturali virtute recalcitrans, non sine aliorum injuria ipsum Abbatem pede percussit. Quem diaboli ausum mansuete ille contempsit, ad expulsionem non indignatione iræ, sed pacifica et humili supplicatione Deum invocavit adiutorem, et ad immolationem hostiæ salutaris accedit. Quoties tamen eandem sacram hostiam signat, toties ad mulierem quoque conversus, eodem signo crucis edito, spiritum nequam athleta fortis impugnat. Nam et ille malignus, quoties adversus eum signum crucis intenditur, percussus se indicans, acrius sævit, et recalcitrans contra stimulum, quidnam toleret, prodit invitus. Expleta autem oratione dominica, efficacius hostem aggreditur Vir beatus. Patenæ siquidem calicis sacrum Domini corpus imponens, et mulieris capiti superponens, talia loquebatur: « Adest, inique spiritus, Judex tuus adest summa Potestas; jam resiste si potes. Adest ille qui pro nostra salute passurus: *Nunc*, inquit, *princeps mundi ejicitur foras* (Jean XII, 31). Hoc illud corpus quod de corpore Virginis sumptum est, quod in stipite crucis extensum est, quod in tumulo jacuit, quod de morte surrexit, quod videntibus discipulis ascendit in cælum. In hujus ergo Majestatis terribili potestate tibi, spiritus maligne, præcipio, ut ab hac ancilla ejus egrediens, contingere eam deinceps non præsumas. » Cumque eam invitus deserens, et manere ultra non valens, atrocius affligeret malignus, tam magnam iram quam modicum tempus habens, rediens Pater sanctus ad altare, fractionem hostiæ salutaris rite complevit, diffundendamque in populum pacem ministro dedit, et confestim pax et salus integra reddita est mulieri. Fugato **1258** diabolo, mulier mentis suæ compos effecta, redditis cum ratione sensibus, revoluta intra fauces lingua Deum confessa, gratias egit, et intuita curatorem suum, pedibus ejus advo-

luta est. Ingens parecc lesiam attollitur clamor, personant æramenta, benedicunt ab omnibus Deus, excedit veneratio modum, et servum Dei gratulabunda civitas, liquefacta charitate incredibiliter veneratur.

53. Jam Papiam advenerat, et fama virtutum adventum ejus præcesserat, et cum debito gaudio et apparatu tantæ gloriæ virum civitas lætabunda suscepit. Et ne diu populi desiderium dilatio suspenderet, qui sicut Mediolani miracula facta audierat, signum ab eo optabat videre: advenit repente post eum rusticus quidam, qui de Mediolano secutus eum fuerat, uxorem dæmoniacam secum adducens, quam ante pedes ejus, lacrymabili voce intrinsecas protestans anxietates, deposuit. Nec mora in contumelias Abbatis per os miseræ mulieris diabolus locutus est, et irridens servum Dei: « Non, » inquit, « me de canicula mea hic porculos edens poterit expellere. » Multa in hunc modum in Virum Dei jaculabatur convicia, ut blasphemias provocatus, impatienter ferret opprobria, et confunderetur in præsentia populi, cum indignis se audiret sermonibus lacessiri. Sed Vir Dei astum ejus intelligens, irrisorem irrisit, et ultionem non ipse expetens, sed ad Deum remittens, ad ecclesiam sancti Syri dæmoniacam duci præcepit. Voluit quippe curationis illius gloriam dare Sancto, et primitias operationum virtuti ejus adscribi. At vero sanctus Syrus ad hospitem suum remisit negotium, nec in ecclesia sua quidpiam sibi deferens, intactum opus reduci voluit ad Abbatem. Reducitur igitur mulier ad Abbatis hospitium, garriente per os ejus diabolo et dicente: « Non me Syrus ejiciet, non expellet Bernardulus. » Ad hæc servus Dei respondit: « Nec Syrus, nec te Bernardus ejiciet, sed Dominus Jesus Christus. » Et conversus ad orationem, pro salute mulieris Domino supplicabat. Tum vero spiritus nequam, velut priori improbitate mutata: Quam libens, inquit, egrederer ab hac canicula, graviter molestus in ea! quam libens egrederer! sed non possum. » Interrogatus causam: « Quia necdum vult magnus Dominus, » ait. Cui sanctus: « Et quis est magnus Dominus? » Et ille: « Jesus Nazaremus. » Ad quem rursus Vir Dei: « Unde enim Jesum nosti; aut si unquam vidisti eum? — Vidi, inquit. » « Ubinam eum vidisti? — In gloria. — Et tu in gloria fuisti? — Fui quidem. — Et quomodo inde existi? — Cum Luciferis, inquit, multi cecidimus. » Hæc autem omnia voce lugubri per os vetulæ audientibus omnibus loquebatur. Respondente autem Abbate sancto: « Nunquid in illam redire gloriam velles, et restitui in gradum pristinum? » Rursum voce mutata, et miro modo cachinnans: « Hoc, inquit, tardatum est. » Et nihil ultra locutus. Orante autem attentius Viro Dei, nequissimus ille victus abscessit, et mulier sibi reddita quantas potuit gratias egit. Revertitur igitur vir cum muliere, et per totam viam incolumitati ejus congaudentes, expectantibus amicis domui suæ redditur. Lætabantur

omnes qui ordinem rei gestæ audierant, sed repente gaudium vertitur in mœrorem: quia ubi domus suæ limina mulier attigit, rursus intrat diabolus, et infestior solito miseram discerpit atrocius. Quid faceret miser maritus, quo se verteret, nesciebat. Cohabitare cum dæmonio molestissimum: relinquere, impium videbatur. Surgit igitur, et assumpta secum muliere rursus Papiam revertitur. Ubi cum Virum Dei non invenisset, usque Cremonam prosequitur abentem. Indicat quid factum sit; et ut gratiam inveniat lacrymabiliter deprecatur. Nec deest piæ petitioni Abbatis clementia, sed præcipit ut ecclesiam civitatis illius ingrediatur, orans expectet donec ipse sequatur. Itaque memor promissi, circa noctis crepusculum, cæteris dormitum euntibus, ipse uno tantum prosequente ecclesiam ingreditur, et tota nocte illa orationi vacans, obtinuit a Domino quod poterat: et impetrata mulieri sanitate, jubet eam secure reverti ad propria. Sed cum illa reditum ad se diaboli, sicut jam experta fuerat, formidaret, collo ejus alligari chartulam hæc verba continentem præcipit: « In nomine Domini nostri **1259** Jesu Christi præcipio tibi, dæmon, ne hanc amodo mulierem præsumas contingere. » Quod mandatum sic expavit diabolus, ut mulieri regressæ ad propria nunquam deinceps appropinquare præsumperit.

CAPUT XX.

De fuga dignitatum in Bernardo, ac discipulorum ad eas promotione.

54. Erat quidem caro infirma, sed spiritus promptus, et quo minus in corpore vel corporalibus poterat delectari, amplius delectabatur in Domino; nec aliqua sæculi hujus ambitione pulsabatur, qui solis cœlestibus inhæbat. Quot ecclesiæ destitutæ pastoribus eum sibi in episcopum elegerunt? Elegit eum domestica mater Lingonensis ecclesia, elegit Catalaunensis. Intra Italiam civitas Januensis; et Mediolanum, Ligurum metropolis, hunc pastorem et magistrum optaverunt. Remis nobilissima Franciæ civitas, secundæ Belgicæ provinciæ caput, ejus prælationem ambivit. Omnibus his vocationibus postpositis, non sollicitavit animum ejus honor oblatum, nec motus est pes ejus ut se ad sublimia inclinaret. Promotionem tamen, quam in sua persona quoad potuit evitavit, in filiis, quos de diversis regionibus congregatos divino manciparat servitio, Dominus adimplevit. De his enim Roma Eugenium summum meruit habere pontificem: Præneste Stephanum habuit totius gloriæ virum: Ostia, virum magnum Hugonem. Prope urbem sub Osberto pontifice Nepa refluviit. In Tuscia Pisis magnum Ecclesiæ lumen Balduinus præsul effulsit. Citra Alpes Lausannæ datus est Amedeus, Seduno Guarinus, Lingonis Godefridus, Alanus Autissiodoro, Nannetis Bernardus; Belvacis, itemque Remis Henricus, Tornaco Gerardus, Eboraco Henricus, Andreas Atrebat: in Hibernia episcopi duo, re et nomine Christiani: in Alemannia, civitate